

Bölüm 13

EKOLOJİK YAKLAŞIMIN OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLIĞINDA KULLANILMASI

Tuğba SARI¹

Giriş

Yirmi birinci yüzyıla girilmesiyle birlikte; insan yaşamı, gittikçe artan sosyo-kültürel ve teknolojik değişimlerle birlikte ekonomik, politik, sosyal ve psikolojik açıdan daha karmaşık bir hale gelmiştir. Bu değişimler bireylerin ve özellikle çocuk ve ergenlerin geleceği açısından pek çok karmaşık risk faktörünün ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Evde ve okulda şiddet, okul başarısızlığı, madde kullanımı, ergen intiharları, saldırganlık, yeme bozuklukları gibi tehdit unsurları, öğrencilerin kişisel/sosyal, mesleki ve akademik gelişimini engellemektedir (Gysbers ve Henderson, 2000; Slazar & ark., 2010).

Okullar, tüm dünyada çocukların ve gençlerin gelişimsel gündeminde merkezi bir yerde bulunmaktadır. Okul ortamı çocuklara ve gençlere sözü edilen tehdit unsurlularıyla baş edebilmeleri için etkili yaşam becerilerinin kazandırılmasını amaçlayan önleme çalışmalarını gerçekleştirmek ve uygun müdahaleleri sağlamak için en uygun yer olarak görünmektedir (Korkut, 2003). Bu hizmetlerin sağlanmasında eğitim ortamında çalışan okul psikolojik danışmanlarına büyük görevler düşmektedir. Okul psikolojik danışmanları okul sistemi içerisinde çalışmaktadırlar ve çalışmalarının odak noktası öğrencilerdir. Okul psikolojik danışmanları toplumsal değişimleri ve öğrencilerde bu değişimlere bağlı olarak ortaya çıkan ve karşılanması gereken gereksinimleri fark edebilmeli ve bu gereksinimlerin giderilmesi için uygun önleyici ve gelişimsel çalışmaları yürütebilmelidirler (Paisley & McMahon, 2001). Okul psikolojik danışmanları gelişimsel bir bakış açısıyla öğrencilerin kişisel/sosyal, eğitimsel ve mesleki gelişimlerini destekleyerek, öğrencilerin normal gelişim görevlerini başarıyla yerine getirmelerine yardımcı olan tutumlar kazanmalarına yardım etmeyi hedeflerler (Erford, 2003). Gelişimsel ihtiyaçları karşılanan birey/öğrenci bilgi, beceri, farkındalık kazanır ve bu tehdit unsurlarına karşı önleyici bir işlev görür. Günümüzde okul psikolojik danışmanlığı kapsamlı ve gelişimsel bir bakış açısıyla yürütülmekte, öğrenci/birey bir bütün olarak ele alınmakta ve öğrencinin gelişim sürecinde fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve psikolojik bütün yönleriyle gelişebilmesi için çalışmalar yapılmaktadır (Yüksel, 2003).

¹Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, saritugba75@gmail.com

nunla birlikte, kuşkusuz ki psikolojik danışma ve rehberlik yönetmeliklerinin hazırlanmasında ve bu alanla ilgili politikaların belirlenmesinde çevreyle ilgili yaklaşım temel alınabilir.

Kaynakça

- Abrams, K., Theberge, S.K., & Karan. O.C. (2005). Children and adolescents; who Are depressed? An ecological approach. *Professional School Counseling*, 8(3), 284-292.
- Akman, Y. (2002). Okullarda konsültasyon çalışmaları ve ruh sağlığı konsültasyon modeli. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi Sayı*, 18, 7-13.
- Arıcıoğlu, A., & Tagay, Ö. (2008). Okullarda ruh sağlığı hizmetleri. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 1(2), 76-83.
- Baker, S.B. (2000). *School Counseling for 21th Century*. Third edition. Merril Practice Hall.
- Baker, S.B. & Gerler, E.R. (2004). *School counseling for the twenty-first century*. New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Baker, S.B. & Shaw M.C. (1987). *Improving Counseling through Primary Intervention*. Ohio: Merril Publishing Company.
- Berry, J.O. (1995). Families and deinstitutionalization: an application of Bronfenbrenner's ecology model. *Journal of Counseling and Development*; JCD, 73(4), 379-383.
- Bronfenbrenner, U. (1979). Contexts of child rearing: Problems and prospects. *American psychologist*, 34(10), 844.
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. M Gauvain ve Cole (eds.) *Readings on the development of children* içinde, 2. baskı, 37-43.
- CACREP (2016). 2016 CACREP Standards. (09/08/2018 tarihinde <http://www.cacrep.org/wp-content/uploads/2018/05/2016-Standards-with-Glossary-5.3.2018.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Caplan, G. (1964). *Principles of preventative psychology*. New York: Basic Books.
- Capuzzi, D., & Gross, D.R.(1996). *Prevention: an overview*. In Capuzzi D Gross DR (Ed). *Youth Risk: A Prevention Resource For Counselors: Teachers and Parents*, 2nd Ed. 21-33, Alexandria; VA, APA Press
- Conyne, R. (1994). Preventive counseling. *Counseling and Human Development*, 27(1), 1-10. Danış, M. Z. (2006). Davranış bilimlerinde ekolojik sistem yaklaşımı. *Aile ve Toplum*, 3 (9), 45-53.
- Conyne, R.K., ve Cook, E. (2005). *Ecological counseling*. American Counseling Association Publications. Alexandria.
- D'Andrea, M. (2004). Compressive school-based violence prevention training: adevelopmental-ecological training model. *Journal of Counseling & Development*, 82(3), 277-286.
- Davis, A. S., Kruczek, T, ve McIntosh, D. E. (2006). Understanding and treating psychopathology in schools: Introduction to the special issue. *Psychology in the Schools*, 43(4), 413-417.
- Dollarhide, C. T. (2003). *Partnering with students: consulting in the three domains*. *School counseling in the secondary school*. Collete T. Dollarhide & Kelly A. Saginak (Eds.), Boston: Allyn and Bacon, 185-201.
- Erford, B. T. (2003). *Transforming the School Counseling Profession*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Eryılmaz, A. (2013). Pozitif psikolojinin psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında gelişimsel ve önleyici hizmetler bağlamında kullanılması. *The Journal of Happiness & Well-Being*,1(1), 1-22.
- Gençtanırım, D. (2015). Ergen intiharlarının önlenmesi: Ekolojik bakış açısı. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 151-164.
- Grzywacz, J. (2000). The social ecology of health: leverage points and linkages. *Behavioral Medicine*, 26 (3), 101-116.
- Gysbers, N.C., & Henderson, P. (2000). *Developing and managing your school guidance program* (3rd Ed.). Alexandria, VA: American Counseling Association.
- Hong, J. S., & Espelage, D. L. (2012). A review of research on bullying and peer victimization in school: An ecological system analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 17(4), 311-322.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Kültürel Psikoloji: Kültür Bağlamında İnsan ve Aile*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kennedy, A. (2004). Bringing mental health to rural settings. *Counseling Today*, 1, 17-26.
- Korkut, F. (2003). Okullarda önleyici rehberlik hizmetleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 20; 27-42
- Korkut, F. (2004a). *Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Korkut, F. (2004b). Önleme ve iyilik hali. *Eğitim Araştırmaları*, 15, 79-86.
- Liddle, H.A., & Hogue, A.A. (2000). A family-based developmental ecological preventive intervention for high-risk adolescents. *Journal of Marital and Family Therapy*, 26 (3), 265-279.

Marotta, S.A. (2002). An ecological view of attachment theory: implications for counseling. *Journal of Counseling & Development*, 80, 507- 510.

Meyers, J., & Nastasi, B.K. (1999). Primary prevention in school settings. *İçinde T. Gutkin & C. Reynolds (Eds.), The handbook of school psychology* (3rd ed.) (syf. 764–799). New York: Wiley.

Myric, R. D. (1993). *Developmental guidance and counseling: A practical approach*. 2nd. ed. Minneapolis, Educational Media Corporation.

Paisley, P. O., & McMahon, H. G. (2001). School Counseling for the 21st Century: Challenges and Opportunities. *Professional School Counseling*, 5 (2), 106-116.

Romano, J.L. & Hage, S. M. (2000). Prevention and counseling psychology: revitalizing commitments for the 21st century. *The counseling psychologist*. 28 (6). 733-763.

Scheridan, S.M., & Gutkin, T.B. (2000). The ecology of school psychology: examining and changing paradigm for the 21st century. *School Psychology Review*, 29 (4).

Schiamberg, L. (2004). *An ecological perspective to an intergenerational family problem case study for chapter 13*. Michigan State University, East Lansing Daphna Gans, University of Southern California, Los Angeles.

Slazar & ark., (2010). Applying ecological perspectives to adolescent sexual health in the United States: Rhetoric or reality? *Health Education Research*, 25(4), 552-562.

Tagay, Ö. M. & Sarı, T. (2012). Okullarda konsültasyon hizmetleri ve işbirliğine dayalı konsültasyon modelleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 157-172.

Ültanır, E. (2000). Okul psikologluğu ve okul psikolojik danışmanlığı meslekleri: Karşılaştırmalı bir çalışma. *Milli Eğitim Dergisi*, 148, 9-16.

Yalçın, İ. (2006). 21. yüzyılda psikolojik danışman. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 117-133.

Yeşilyaprak, B. (2006). *Eğitimde rehberlik hizmetleri* (14. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Yüksel, G. (2003). İlköğretim öğrencilerinin gelişim alanları, gelişim alanlarının işaretçisi olan ihtiyaçlar ve geliştirilmesi gereken beceriler: Bu süreçte rehber öğretmenin işlevleri: Kuramsal bir inceleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 41-59.